

درگاه

• اون بش کونده بر نشر اولنور علم وصنعت مجموعه سی

۲۰ مایس ۳۳۸

نومرو : ۲۷

ایکینچی سنه: اوچینچی جلد

سمازده قاضیسی اوغلی شیخ بدرانالدین

— مابعد —

استقامتمنده بالفانك شمال انكئنه كاش اراضی
احتوا ایدر . بوتون منبعلرك قطعی اولهرق «صوق»
و «مید» تسمیه ایندکلی بدرالدین طرفدارانی
پوراده طوبلانمش دی . پورکلیجه مصطفی ایل بوراده
برلشدیلرکه هدفی استحصالی ایچون نه قدر منتظم
تشکیلاته مالک اولدیلرینه دلیلدر . بدرالدین نهایت
پورادن جوار حوالی وازجمله بالفانك اوهر طرفنده
کاش زاغره اوواسنه ایچیلر کوندردی . بدرالدینك
ادرنده اردو قاضیسی انشاسنده اهالی به زعامت
وبرمک وسائر ممونیقی موجب اولهحق صورنده
حرکت اینکطولایسیله اهالنك حرمت و محبتی جلب
ایندیکی اونودولمالیدر . بناءً علیه شیخ کندینه
طرفدار جلب اینک ایچون بو حوالیدن امیدوارلنده
یا کلا دی . ابتداده برجوق کیسه لر بدرانالدین آقین
آقین التحاق ایندیله .

آرتق بو حرکت کیزلی قالمازدی ؛ باخصوص
پادشاه ساخنه مصطفی فی سلائیکنده صقیشدیرهرق
تبلکسز بر حاله کتیرمک مقصدیه رودوب بالفانك
اوهر طرفنده سیروزده اردوگاه قورمه بدرالدین
حرکتک منبئه پاک یقین بولنیوردی . قیوچی باشی
الوان بك (١) حاصیره قارشى حرکت اینک امرینی
آلدى . (صولافزاده ، ص ١٣٥ ، سطر آشاغیدن
٩) قیوچی باشنك وظیفه سی سهل الاجرا کورو .
نیوردی ؛ مواعدینك تحقنه آرق اعتماد ایدله بیان
شیخ بدرانالدین قارشى پایلان غمازاق وفساد اخلاق
در حال تأثیرینی کوستردی . شیخ بالادت آدملى
طرفندن بقالنهرق پادشاه عسکرلینه تسلیم سوزده
پادشاهك حضورینه کوتورولدى . شیخ شدیداً
استعطاق آلتیه آلدی . قرارگاه مایونده اثبات
وجود ایدنك بوبوك قانون شناسان علمانك فیکرلى
استفسار ایدلی . بوذوات میاندیک آزارل هراتدن
کلن مولانا برهان الدین حیدر بن عبد (٢) ده

(١) عالیه سنه ارنأ چه شکیر باشانی انتقال ایدن
الوان بك پادشاه نزدنده نائل التفات بر شخصیت
ایدى . سلطان مران زماننده سرباه عرض خدمت
ایتمش در . هاجر ج ١ ص ٤١٨ و متعاقب .

(٢) مشارالیهک اسمی بو صورتلدر . هاجرک
ادریسه استناداً قید ایندیکی وجهله (ج ١ ص ٣٧٨)
سعیده دکادر . هاجر ، ج ١ ص ٢٨٨ [ادریسه
نظراً] « السید » کله سنی هلاوه ایدپورکه پاکش در .
[هاجرک براتونی علینده کی سوزلری ص ٦٣٦
غریبدر] برهان الدین حیدر متعدد اثرلر تألیف
ایتمش اولوب بومیانده خطیبک [وفاتی ١٣٣٨/٧٣٩
ایضاح فی المانی والبیان] زعمرینك کشاف عن
حقائق تفسیرینی شرح ایندیکی کبی « سیراجیه »

بولنیوردی برهان الدینك فتوا سی : « قانی حلال
مالی حرامدر » مأنده ایدی که [٣] ادرینك درج
ایندیکی شو حدیث شریفه استناد ایدپوردی : [٤]
[سمدالدین ، ج ٢ ، ص ٢٩٩ ، سطر آشاغیدن]
« من اتاکم وامرکم [٥] جمیع علی رجل واحد یرید
. نهایت

الامر بدالین سیروز چاروشونك اورته سنده داره
چکیله رلک کسناخانه حرکتک جراسنی حفرانه بر اولومله
اوده دی [٧] اموالی صادر اولان فتوا به توفیقاً

ایضاحنامه سی ده واردر . ١٤٢٧/٨٣٠ تاریخنده
وفات ایددی . تشدیددی بر قاج طلبه میاندیک
مشهورلری مثلا خسرو ایل کانیجه عید ائندی در .
[طاشکوبرلی زاده مجدی ترجمه سی بافکیز ص ٨٣]
. ولانا حیدر بوبوك فیه سمدالدین مسعود بن عمر
الفتنازانیك (وفاتی ، ١٢٧٠/٧٩٢) طلبه سی
ایدى . [بروقلمان ج ٢ ، ص ٢١٥ بافکیز . ١]

[٣] مانسیملیان آقهر ، - Maverridii constit-
utionis politico . ١٨٥٣ ، ص ٩٩ اسلام
اموالنك غیر قابل ضبط اولدینی حقنده ایضاحات
واردر . دیگر علمای حقوق نزدنده « لایغم
مالهم » مآله مصادف اولنور .

[٤] کتاب الاماره صحیح سلمه بولنان بو حدیث
[توانینك تفسیرینی حاری (قاهره ١٢٨٣) نسخہ
ج ٤ ، ٩٩] امیر ، امام ، خلیفه لر علینده یوروش
سیاسی انقلاب عامللرینك علینده بولنیور . هاجرک
ج ١ ، ص ٦٣٦ ده کی ترجمه سی تمامیه پاکش در .
[٥] اُسردن بالحاصه حیات حکومت متصوردر .
هان مان حکومت ترجمه ایدیلر .

[٦] اصل معنای عصای شقی اینک اولوب
بر ارکاک اقسامی آرمه سنده کی وحدتی احلال اینک
معناسنده ترجمه اوله ییلر . غولتسهر : Vorlesungen
uber den Islam اسلامیت حقنده کی تقریرلری
ص ٢٣٠

[٧] طاشکوبرلی زاده مک مجدی ترجمه سنده
بدرالدینک اولومنه متفرع احوالین بحث ایدپور :
[ص ٧٣ کنارده] « متقولدرکه شیخ حضرتلری
سیاست سله واردقده : بکا برسرل زمان امان ویرک !
آیدست آلوب ایکی رکمت نماز قلام » دیو اجارت
آلوب اداء مراسم ایلک کنهکره کبار مشایخ هادی
اوزره بدندن منشیخ آلوب جیدی میت کبی ساقط
اولدی . « مرحومک حسدنی امر شرع شریف
یرینی بولسون ! » دیو محل مأوره صلب ایندیله .

بویضاحندن بدرالدینک اعدامندن اول نزول
اساتی ایل وفات ایندیکی اکلاشیایور . بویانات
اسفندیار بکنک نزدنده عقد ایدیلن بر جلسنده
بدرالدین ایل برلکده بولنش اولان این عریضهک
« عقودالنصیحه » آدی برکتایندن استخراج ایدلش در .
دیگه اولپورکه این عریضه اولجده بیان ایدلیکی
وجهله شیخی بك یقیندن طانییدندن بدرالدینك
وفاتی کیفیتک کمال وضوح ایله میدانه چیقارلسی

اولادلری آرمه سنده تقسیم ایدلی . جسدی منبرلری
مارفدن قالدیرلرهرق سیروزده دفن ایدلی . الوم
بو ماکدونیا دهرینك غرب عله سنده مناری مو .
جوددر [٨]

*

بوتفصیلاته ذیل اولهرق بو حادثانك هانکی سنه
طرفنده وقوف اولدینی صورت قطعی ده تعیین اینک ایجاب
اینگکده در . هاجر (ج ١ ، ص ٦٣٥) ایلک تسبیق آزدن
(ج ١ ، ص ٨١) ، نوله « مین ابر زمان تعیین ایچون
چاشمشلدر . اگر هرابکی مؤلف هان مان الكملوغری
بر نتیجه آله ایدله ییلدرسه بوهر حالده حادثانك زمان
وفوتک الكملوغری وقطعی اولهرق کشف و تعیین ایدلشنه
دکل مسعود بر تصادف عطف ابدلک ایجاب ایدر [٩]

فوق الاماده حائر اهمیتدر . بو ترجمه حالک استانبول
کتبخانه لرندن هرابکی بریندن موجود جموعه لر دن
برنده بولنسی بك مختلدر .

[٨] پتروس ن . باباجورجیو . Petros N
papageorgiu نك بزانس جموعه سنده کی [سنه ٣ ،
لاپتیز ٢٨٩٤ ، ص ٢٩٤] ایضاحانه بافکیز .
بروجه آتی آلمانیجه ترجمه ایدپوروم : « نهایت
عین شرق سورنده کاش « درویش پیکاری » تعبیر
ایدیان منار ایلک شمال غربی سوری خارجنده کاش
مولوخانه (قهوه خانه تعبیرینه بافکیز) ایلک وکذا
سلائیکنده شمال غربی-سوری خارجنده کی مولوخانه بی
بومیانده ذکر ایدرز . « مؤلف بوسیله ایلک ادموند
دوامیسیسك « قسطنطنیوبل » عنوانی اثرینه اشارت
ایدیپور [فرانسیزجه ترجمه سی پارس ١٨٨٣ ، ص
٤٠٣] الوم سیروزده « بدرالدین بك » اسننده
بر محله موجوددر . مع الأسف پتروس باباجورجیو
اثرنده منار وکیبه حقده دهها واضع معلومات
وبریور . بابادوبولوسك که راوسك [پتروسورغ
١٨٩٤ ، برنجی سنه ، ص ٦٧٣ ، ٦٨٣ ده انتشار
ایدن بومقالیه عائد : Vizadtiyxiy Vremennix
ده دهها فضله معلومات اولوب اولدینی نجه ملام
دکادر . بو حوالی ایچون الوم الك ای وک فصل
سیاحتنامه اولان اسیری ماری تویزیری - Esprit-
Marie Cousinèry (١٨٣٣-٢٧٤٧) نك Voyage
dans la Macédoine (پارس ١٨٣١ ، ایکی جلد)
کبی اسکی سیاحتنامه لر بوخصوصده هیچ بر معلومات
وبریورلر .

[٩] جزویت مارق انتوان لوزیه طرفندن نشر
ایدیلن (١٧٦٩-١٧١٣) امیرال لوراندونك راپوری-که
موی ایل طرفندن ٢٩ مایس ١٤١٦ تاریخنده
قزانیان ظفری تصویر ایدپور- بوخصوصده باشلیجه
وشیقه اولاق اوزره کرک هاجر وکرک تسبیق آزدن
مارفدن نقل ایدلش در . بومامانه نظراً عثمانلی امیرالی
بولیانلرده بر تورک دوغاسنك کورونسی عاصی
مصطفی بك قطعات نقل ایتمه سی اذیتسه سنه مستند
بولدینی بیانیله عرض اعذار ایلش در . هرابکی
مؤلف بو مصطفی بك پورکلیجه اولدینی زبرا دوزمه

عاشق قوشمه لرندن

آشاییه درج ایته یکنم سطرل ساز
شاعری قاراجه اوغلانک بر قوشمه سندنور.
قاراجه اوغلانک ، ظن ایله یکنه کوره
اون برنجی عصرده ، یعنی قانونی سلطان
سلطان دورنده باشمیشدر . قارص
ذوالقدری یلی وارصاق شیریندندور . برسیاح
کی برچوق پرلر کرمش ، دبلاشمش
بر عاشقدر .

بن نیلیم یالان دنیا آلکدن
عائینک اولوم اولدندن کری
ایسترسه باشیگده بلبلار اوستون
نیم غنجه کلیم سولقدن کری
یالانک ای دنیا یالانک یالان
سنسک اوکوزله ایلدن آتازن
مصره سلطان اینسک ایستهم قالان
دوست آغلایوب ، دشمن کولدکن کری
قاراجه اوغلان دیرده کارلک دیرم
کارلک وروب بن مراده ایرم
عالم یار ویرسه بن یارم ویرم
یارک کولکی بنده قالدقن کری

جیقدم یوجهنه سیران ایدکن
کوردنم آق قوغولی کولار بریشان
برفرقت کلدی بن دوردم آغلادم
اوپوب اوشادیم کلر پریشان
بیقیمش دهرک معور ایلاری
صومشش بابل کی سولار دیلاری
طاغمش سنبل ، صولش کلاری
پوزنه دوکولن تلر پریشان

صباح سحرده اوغرام سکا
کوروخجه کل یوزک قالدیم بن ناکا
غانکین بردولو صوندک سن بکا
ایچیرک آغوی بالدر دیبه (بالدریم ریم)

قاراجه اوغلان دیرده نیل یوب نیتک
برفکرم وار شوصله ترک ایتک
بیقیل کیت دیبوزسک قولایم کیتک
سن کتیرک بی کل دیبه دیبه ..

لزومسز بیراتان الکتریک ، جامهک ایچندهک آشیانک
یو یوسنی یوزدی . قندیل آلتنده ، هر برنی باشقه
کوردیکمز رنگلری سیلیدی ، غائب ایتدی . قندیل
نهاسمتلرک فراکفی محله لرده ، یوزوق ، قالدیرمسز
سوقاقلرک نهایت بولدی ، اخشاب مسجدرده حالا
یانور . رمضان کیمه لرلی سلاطین جامه لرده ، یانار
او بارلاق وککین ضیابه نارغی ، ایچین ایچین یانان ،
یوقیزیل رنگار ، اسکستانبول کیبه لرینک نورلرندن
برردامه لدر . باری ماکنه دورینک ایشینی ، یومچه
ایزلرنده کی قندیلارده آلی اوزانماسه ... چونکه
تورک جامعه دنه کی کوزله کی تام اولارق آتقی بورلرده
یولاییبورز .

مسین عرلی

* جامعه قندیل *

کوزله استانبولک ، کوند کونه ، غائب اولان ،
حیاتی ایچون برقاچ سنه دنبری ادبیاتزده بر حسرت
وار . یکن سنه محررلرمزدن بری بو کونک ادبیاتنه
حسرت و داء الصله ادبیاتی دیبه کوزله براسم بولمیشدی .
چونکه بو سنه لرک ، انسانه آراتدینی برشیکی وارسه
اوده ماضیدر . قیانات تورک چارشیمی ، ذوق غائب
اولان اشیا ، ایچنده راحت ایدمه مدیکمز اسکین اخشاب
او ، هر شیک ماضیه قارشیمه بی نه ایه ... فقط
جامعه دن قندیلک سوغه سی ایچمیزده بر بوشاق برافدی .
هیچ شبهه سترکه ، کیدکن تورک اشیا سی ، تورک
حیاتی ایچنده ، حسرتی الک ای ، الک درین اولارق
طاندیغز برشی وارسه اوده قندیلدر . قندیل ایله
الکتریک ضیاسنک ، فرقی آکلامه لدر ایچون یونک
اهمیتی اولمایه بیلیر . فقط قندیل شریف ، کلدیکی
زمان ، یومبارک کیچده مناره لر مزده ، جامه لر مزده ،
یانان صوئوق و صیق برضیانک فالغی آکلامه لار کوز ،
حس ایتمه بن قلب ایچون ، عجب دنیا ده کوزله کانه در ؟ ..
اسکیدن جامه لر مزه کانه کوزله ضیاسی واردی .
آقشامک اون ایکی سنده برر برر یانان ، بو قندیلار
آویزه لرده انسانه بر شهر آیین حسی و بریوردی .
قیزیل و تیرتیرک رنگک ، جامی یاری قراکات ، باری
آیدیناتی ایچنده ، بیراقان ضیاسی ، روحه عبادتی ،
کوکله جوششی اوکوره تیردی . آویزه لرده اور .
پهرن بو ضیا عالمی آلتنده ، چیدیلر مزک کوزلرک
دهما ای حس ایچینوردق . عبادت ساعترنده ،
قندیل کوز قیافلر مزک آراستدن انسانه ، ماورائی بر
ضیا کی کلپوردی . جالرمش باشلرغی ، بو مسلمان
ضیاسی آلتنده سجده یه قویمیشدی . یته بوضیا آلتنده
ایدی که مولوی درویشلری آزی بر جوششله ،
بیللردنبری دونیور . بو پدی تپه لی شهر ، تا فتح
چاغدنبری ، جامه لرلی بو اخروی ضیا ایله آیدیلار .
تدی . بیللردنبری آیا صوفیه مناره سندن مادیا ،
هر بش وقته بر نعل بر آذان سسی ایشیدیلورسه
بیللردنبری ده ، جامه لر مزده یوتورائی ایشینی بارلایوردی .
شمدی بو مقدس ایشیق سس نوپ ، غائب اولدقن
صوکره جامه لر مز کوزله کاندن چوق شی غائب
ایتدی . قندیل جامه دن چیقوب ، یرینه کوز قاشد .
برنجی ، کسکین برضا کلدیکندن بری ، جامهک ایچنده
بیانچی بر حال وار . شمدی سستولری ، چیدیلاری
یم بیاض بارلانات ، آویزه یی معنائیز ، شمع دانی

بیان ایدن حاجی قله نک بیاناتی پاکش اولدینی کی
تسبیق آتدن فرضیه لرلی ده . موی ایه ۱۱۱۸ سنه سنی
قید ایتش ایدی - پاکشدر . حقیقه الک یقین
اولاتی عربشاهک طاشکوبری زاده ترجمه سنده
(نجدی ایدی) کی افامه سی - که ۸۳۰ (۱۸
شباط ۱۱۱۷) در - اولوب حال بوکه بو ترک عربجه
نسخه لرلی ۸۱۸ تاریخنی قید ایدیلورلر .

فرانچ باغیندر

کورلی زاده احمد جمال بک طرفدن تورکیجه یه نقل ایلدندور .

هرایکی مؤلفده هر اثرده تکرر ایدیلن سلطان
محمدک و قنیه سلانکی عصره به مباشرت ایلمی ایله
مرادک سنی حقیقه دوفاک بیاناتنه استناداً حساباتی
یوروتیلورلر . الک قیمتدار و ثاققدن معسود اولق
اوزره یوزف غم لسیچ Josef Geleisch و لودویغ
قون تالوژی Ludwig V. Thalluezy طرفندن
۱۸۸۷ تاریخده یو دایشته ده - Kaguza és Magy
országosságok keltetésének oklevélt ara
هنوایله نشر ایدیلن اثرده خطیادن سالم و ممکن
مسربه تقریبی بر زمان تمینی ایچون الزه واسطه
و بریلور . ۲۵ کانون اول ۱۴۱۶ تاریخنی بر اثر دن
(ص ۲۶۵) اکلاشلدیغنه کوره سلانکک ۱۴۱۶
سنه سی قیش ایتداسنده شاصره ایدلیکی قطعیه
تبیین ایدیلورکه فراری دوزمه مصطفی محل مذکورده
اندرونیق طرفندن قبول ایدلشدی . (یوزغاک
geschichte des rumän. Volkes ج ۱ ، ص
۳۰۲ غوطه ۱۹۰۵ زمانک بو صورتله تمینی
مرادک اوزمانلر حقیقه ۱۲ یاشنده اولسی ایلده
تأمین ایدیلورکه تقریبی اولهرق برایکی یاش انحراف
ایدلی ایتی حائر دکلدور . مراد ثانی حاجی قله نک
« تقویم التواریخ » نه نظراً (۱۱۴۳/۱۱۴۶) ه
۸۰۶ م - ۲۱ یوز ۱۴۰۳) تاریخده دنیا به کلش
اولوب ۸۱۸ تاریخده بیان ایدیلن سنده یو ایدینی
اکلاشیلور .

بالاده کی و ثاققدن کمال قطعیه اکلاشلدیغنه
کوره بیدرالدینک عصیان ایله احساس ۱۴۱۶ یاز
وقیش آیلری که چیری ۸۱۹ (مبدأ امارت ۱۴۱۶)
تاریخنه ارجاع ایدیلدر . بناء علیه وقعه ی محمدک
صوکره سلطنت سنه لرینک یعنی ۸۲۳ تاریخده وقعه بولدینی

مصطفی نک چوق داهما صوکره لرلی میدان چیدینی
سویلدورلر . تسبیق آتدن آوروپا به قطعیه نقل
ایدله جکینی قبول ایلش درک لوزیه نک اثرنده یوندن
بحث یوقدر . (ج ۱ ، ص ۴۸۱) راکوزه وشقه لرلی ده
بو حادثه ی هیچ اولزسه یوحاده نک زمان وقوعی
تصریح ایدجهک ماهیتده درلر . بر راپورده : « ۱۸
آغستوس ۱۴۱۵ » تاریخنی ذکر ایدیلور . مذکور
راپورن استنتاج ایدلیکنه کوره دوزمه مصطفی نک
فعالی ۱۴۱۵ یازندن ۱۴۱۶/۱۷ قیشتنه قدر دوام
ایدکه تاریخ مذکورده سلانک ده توقیف ایدلشدر .
میرجه صرب تاریخلرینه نظراً ۳۱ کانون ثانی ۱۴۱۸
تاریخده یوتن افلاق ضبط واستیلادن صوکره (۱۳۸۶
دن اعتباراً) وفات ایتدن در - Studii Si dacum
ento private la Tstoria Romanilor
بشکرش ۱۹۰۳ ج ۳ ، ص ۱۷ دوزمه مصطفی میرجه به
استناداً حرکت به باشلامش ایدی . دیگر تورکیجه منبعلر
یکدیگر لرندن آیری زماندن بحث ایدیلورلر . یلار و سنی
محمدطاهرک ، عثمانی مؤلفه لرلی اثرنده (استانبول ۱۳۳۴ ،
ص ۳۹۱) حاجی قله یه استناداً ۸۲۳ تاریخنی ذکر
ایتدیک کی « سبجل عثمانی » ده (ج ۲) ۸۲۵
تاریخنی ذکر ایدیلور .